

Assessment of Sabzevar health care centers expert's point of view among in-service training courses held on 2009

Fahime gandomi¹, omolbanin gafti², leyla taleghani³, hasan naemi⁴, yaser tabarayi⁵, fateme karabi⁶

1. Bachelor of Public Health, health center Damghan, Damghan, Iran
2. Bachelor of Public Health, health center joghatay, joghatay, Iran
3. Bachelor of Public Health, health center sabzevar, sabzevar, Iran
4. educator, Sabzevar University Of Medical Sciences, Sabzevar, Iran
5. MSc Statistics, Faculty of Medical Sciences, Sabzevar, Sabzevar, Iran
6. teacher, Department of Education, Sabzevar, Iran

Abstract

Background: Learning and life are as same as each other. In-service training is an officially systemic activity that causes progress in scientific and technical skills in any organization or institution. The purpose of present study is the evaluation of Sabzevar health care centers experts point of view toward service training courses held on 2009.

Method: Seventy eight health experts (41 men and 37 women) of Sabzevar health care centers were chosen to enrolled in this cross-sectional study by use of census method. Every participant had filled a standard questionnaire. Study data was analyzed by SPSS software by use of statistical variance test.

Results: From total of 78 health experts, 39.7% believed that trainings are related to their profession; while this result is not much favorable. Interest in expanding their knowledge has made 60% of participants to participate in courses. About 88.7% were satisfied about employer's support for conducting the courses. Overall, 89.7% believed that educational courses had good effect on their performance and 91% believed that these courses had positive effects on their level of knowledge.

Conclusion: According to the study results. Generally, our participants believed that in-service training can influence discussed topics. However, performing an initial assessment of desired needs prior to planning any courses can be much more effective,

Keywords: In-service training, Experts, University, Health Care Center

بررسی دیدگاه کارشناسان بهداشتی شاغل در مراکز بهداشتی درمانی شهرستان سبزوار نسبت به آموزش های

ضمن خدمت برگزار شده در سال ۱۳۸۹

(فهیمة گندمی^۱، ام البنین گفتی^۲، لیلا طالقانی^۳، حسن ناعمی^۴، یاسر تیرائی^۵، فاطمه کرابی^۶)

(hanaemi_2004@yahoo.com)

چکیده

مقدمه: آموزش همان زندگی و زندگی همان آموزش است که باید آموخت. آموزش ضمن خدمت فعالیتی نظام مند و تابع شرایط سازمانی است که در هر سازمان یا موسسه ای منجر به رشد و تغییرات اساسی در میزان مهارت های علمی و دانش، مهارت های فنی و تکامل نیروی انسانی می گردد (۱). هدف از این مطالعه بررسی دیدگاه کارشناسان بهداشتی شاغل در مراکز بهداشتی درمانی شهرستان سبزوار نسبت به آموزش های ضمن خدمت برگزار شده در سال ۱۳۸۹ است.

مواد و روش ها: پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی - مقطعی است. نمونه های مورد پژوهش شامل ۷۸ نفر از کارشناسان بهداشتی شاغل در مراکز بهداشتی درمانی سبزوار (۴۱ نفر مرد و ۳۷ نفر زن) بودند که از طریق سرشماری انتخاب گردیدند. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه استاندارد بود که توسط نمونه ها تکمیل گردید. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS و آزمون آماری آنالیز واریانس استفاده شد.

یافته ها: از ۷۸ کارشناس بهداشتی شاغل ۳۹٫۷ درصد به ارتباط دوره های آموزشی با شغل معتقد بودند که این آموزش ها با شغلشان ارتباط داشته است که در مجموع وضعیت مطلوبی را نشان نمی دهد. در مورد هدف از شرکت در دوره های آموزش ضمن خدمت، حدود ۶۰ درصد از کارشناسان علاقه به افزایش سطح آگاهی را دلیل شرکت در دوره ها ابراز نموده اند. در خصوص حمایت مسئولین از برگزاری دوره های آموزشی مجموعاً ۸۸٫۷ درصد کارشناسان رضایت داشتند. در مجموع ۸۹٫۷ درصد معتقد بودند که تاثیر دوره های آموزشی بر عملکردشان خوب بوده است و مجموع ۹۱ درصد اعتقاد داشتند که این آموزش ها تاثیر خوبی بر روی سطح علمی آنها داشته است.

نتیجه گیری: با توجه به نتایج بدست آمده می توان گفت که آموزش های ضمن خدمت از دیدگاه کارشناسان در زمینه های مورد بحث تاثیر گذار بوده است اما بهتر است ابتدا نیازسنجی آموزشی انجام پذیرد و برگزاری دوره های آموزشی بر مبنای نیازهای اعلام شده معمول گردد تا تاثیر گذاری آن بیش از پیش باشد.

کلمات کلیدی: آموزش ضمن خدمت، کارشناسان، دانشگاه، مرکز بهداشت

۱. کارشناس بهداشت عمومی، مرکز بهداشت دامغان، دامغان، ایران
۲. کارشناس بهداشت عمومی، مرکز بهداشت جغتای، جغتای، ایران
۳. کارشناس بهداشت عمومی، مرکز بهداشت سبزوار، سبزوار، ایران
۴. نویسنده مسئول، کارشناس ارشد، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران
۵. کارشناس ارشد آمار، هیات علمی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران
۶. دبیر آموزش و پرورش. سبزوار. ایران

مقدمه

مؤثر است، حیطة دانش و معلومات مربوط به وظیفه کارکنان را گسترش می بخشد و بر مهارت های شغلی آنان می افزاید و موجب افزایش کارایی کارکنان می گردد. در عصر حاضر هر چند که به امر آموزش های ضمن خدمت به سبب تحولات سریع جوامع و نیاز سازمان ها به انطباق فرد بر آن ها بها می دهند، ولی تحقیقات کمی پیرامون تاثیر آموزش های ضمن خدمت بویژه بر روی میزان کارایی و عملکرد کارکنان صورت گرفته است (۳). در این پژوهش دیدگاه کارشناسان بهداشتی شاغل در مرکز بهداشت شهرستان سبزوار نسبت به آموزش های ضمن خدمت برگزار شده مورد بررسی قرار گرفته است.

مواد و روش ها

این پژوهش توصیفی از نوع مقطعی است. نمونه های مورد پژوهش کلیه کارشناسان بهداشتی شاغل در مراکز بهداشت شهرستان سبزوار بودند که از طریق سرشماری انتخاب شده و تعداد آنها ۷۸ نفر بوده که ۴۱ نفر آن ها مرد و ۳۷ نفر زن بودند. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه بود که توسط نمونه ها تکمیل شده است. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS و آزمون آماری آنالیز واریانس انجام شده است.

آموزش همان زندگی و زندگی همان آموزش است که باید آموخت. آموزش ضمن خدمت فعالیتی نظام مند و تابع شرایط سازمانی است که در هر سازمان یا موسسه های منجر به رشد و تغییرات اساسی در میزان مهارت های علمی و دانش، مهارت های فنی و نهایتاً تکامل نیروی انسانی می گردد بطوری که در کارایی سازمان مؤثر واقع می شود. یکی از عوامل توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، گسترش همه جانبه آموزش و تربیت نیروی انسانی متخصص و کارآمد می باشد (۱).

پیشرفت و بالندگی هر کشور به انسان های آن کشور بستگی دارد و نیروی انسانی کارآمد و با دانش است که یک جامعه را بالنده و پیشرفته می گرداند. فرایند آموزش و بهسازی از فعالیت های ضروری و پیگیر برای تطبیق نیروی انسانی با شرایط متغیر سازمان و محیط می باشد و آموزش، ابزاری است که به وسیله فنون و روش های مختلف، مدیران را در اداره سازمان ها یاری می رساند (۲).

این آموزش ها نیروی انسانی را برای رسیدن به اهداف و مأموریت های سازمان تقویت می نماید، در افزایش مهارت های شغلی نیروی انسانی اعم از مدیران و کارکنان

یافته ها

نتایج آماری این پژوهش در قالب جداول توزیع فراوانی و نمودارها به شرح زیر مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است.

جدول شماره ۱: دیدگاه کارشناسان بهداشتی در مورد ارتباط آموزش با وظایف شغلی آن ها

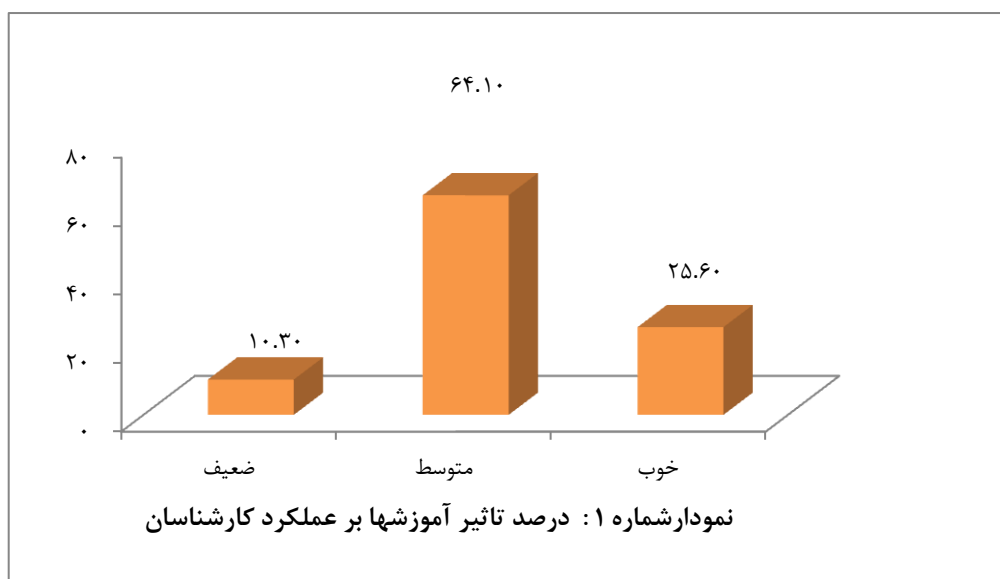
ارتباط با شغل	فراوانی	درصد
ضعیف	۱	۱,۳
متوسط	۴۶	۵۹
خوب	۳۱	۳۹,۷
جمع	۷۸	۱۰۰

جدول شماره ۲: دیدگاه کارشناسان در مورد هدف از شرکت در دوره های آموزش ضمن خدمت

حمایت مسئولین	فراوانی	درصد
ضعیف	۸	۱۰,۳ درصد
متوسط	۶۱	۷۸,۲ درصد
خوب	۹	۱۱,۵ درصد
جمع	۷۸	۱۰۰ درصد

جدول شماره ۳: دیدگاه کارشناسان در مورد حمایت مسئولین از برگزاری دوره های آموزش ضمن خدمت

هدف شرکت	فراوانی	درصد
علاقه و افزایش سطح آگاهی	۷	۹ درصد
گرفتن گواهی	۳۸	۴۸,۷ درصد
گواهی و افزایش سطح علمی	۳۳	۴۲,۳ درصد
جمع	۷۸	۱۰۰ درصد

بحث و نتیجه گیری

نیروی انسانی را برای رسیدن به اهداف و مأموریت های سازمان تقویت می نماید و در افزایش مهارت های شغلی نیروی انسانی اعم از مدیران و کارکنان مؤثر است. همچنین حیطة دانش و معلومات مربوط به وظیفه کارکنان را گسترش می بخشد و بر مهارت های شغلی آنان می افزاید.

آموزش های ضمن خدمت چنانچه متناسب با نیاز سازمان و منابع انسانی آن طراحی شود و به درستی اجرا گردد، یکی از مناسب ترین تمهیدات لازم برای هماهنگی نیروی انسانی در سازمان است، که نحوه برخورد کارکنان با ارباب رجوع را بهبود بخشیده بر دامنه برخوردهای مناسب کارکنان می افزاید؛ این آموزش ها همچنین اثربخشی سازمان را تقویت خواهد نمود و موجب افزایش کارایی کارکنان می گردد (۵). در عصر حاضر هر چند که به امر آموزش های ضمن خدمت به سبب تحولات سریع جوامع و نیاز سازمان ها به انطباق فرد بر آن ها بها می دهند، ولی تحقیقات کمی به تاثیر آموزش های ضمن خدمت مخصوصا در میزان کارایی و عملکرد کارکنان پرداخته است.

در جهان کنونی هر چیزی تاریخ مصرفی دارد، حتی مدرک تحصیلی و اگر آن نیز به روز نشود از درجه اعتبار ساقط می گردد؛ پس لازم است کارکنان برای هر وظیفه ای که بر عهده می گیرند، تخصص به روز آن وظیفه را داشته باشند. کارکنان بایستی از وظایف کاری که باید انجام دهند آگاه باشند؛ فقدان یا کمبود آگاهی نسبت به وظیفه و شیوه انجام دادن آن مانعی برای گرایش به تغییر در رفتارهای موجود است. در واقع کلیه کارکنان باید دارای شرح وظایف مكتوب و شفاف باشند. این وظیفه مدیریت منابع انسانی هر سازمانی است که به عنوان کارفرما برای هر شغل و پست شرح وظایف شفاف و مكتوبی ارائه نماید. کارکنان باید در جایگاه شغلی متناسب با قابلیت های شخصی و توانمندی های عملیاتی قرار گرفته باشند (۴).

کارکنانی که ارتباط بین علایق و تحصیلات و نیز آینده شغلی خود با دوره آموزش طراحی شده نمی یابند غالبا در دوره های آموزشی شرکت نکرده و یا در صورت شرکت انگیزه ای برای یادگیری نشان نمی دهند. این آموزش ها

در پژوهش پورقاز تاثیر آموزش ضمن خدمت در افزایش دانش شغلی کارکنان مورد تایید قرار گرفته است. با توجه به نتیجه این پژوهش مشخص است که تاثیر گذاری دوره-های آموزشی در جهاد سازندگی استان سیستان و بلوچستان بیشتر بوده است (۶).

**در خصوص حمایت مسئولین از برگزاری دوره های آموزشی مجموعاً ۸۸٫۷ درصد کارشناسان راضی بوده اند. که در مقایسه با مطالعه دادخواه و همکاران با عنوان بررسی وضعیت آموزش ضمن خدمت از دیدگاه پرسنل پرستاری شاغل در بیمارستان های استان اردبیل در سال ۸۱ نتایج زیر به دست آمد: ۳۵/۶ درصد آنان تا به حال (زمان انجام پژوهش) در بازآموزی شرکت نکرده بودند. ۲۸/۶ درصد از قوانین آموزش مداوم پرستاری اطلاع داشتند، ۵۹/۸ درصد پرستاران اظهار داشتند که نیاز های آموزشی آنها قبل از برگزاری کنفرانس ها ارزیابی نمی شود. ۴۹/۷ درصد و وضعیت برنامه های آموزشی بیمارستان ها را متوسط ارزیابی کردند که می توان حمایت مسئولین از برگزاری آموزش ها را متوسط در نظر گرفت (۸).

همچنین در مطالعه جلیل عظیمیان در مورد نیازهای آموزشی مدیران پرستاری دانشگاه علوم پزشکی قزوین در زمینه تضمین کیفیت مراقبت پرستاری در سال ۷۶ انجام گرفته است؛ نتایج زیر بدست آمده است: ۷۶ درصد از افراد مورد مطالعه از نظر دانش و ۸۰ درصد از نظر عملکرد، بویژه در زمینه استانداردها و تدوین آنها، ابزارهای تضمین کیفیت و آموزش این مفهوم به سایر کارکنان، به آموزش بیشتری نیاز داشتند که به نوعی حمایت مسئولین از برگزاری آموزش های ضمن خدمت را طلب می نماید (۹). نتایج پژوهش های مذکور با نتایج این پژوهش همخوانی دارد.

** دیدگاه کارشناسان در مورد تاثیر مطالب دوره ها بر عملکردشان، مجموعاً ۸۹٫۷ درصد معتقد بوده اند که تاثیر

با توجه به با انجام این مطالعه در مورد دیدگاه کارشناسان بهداشتی نسبت به آموزش های ضمن خدمت نتایج زیر بدست آمده است:

** در مورد ارتباط دوره های آموزشی با شغل تنها ۳۹٫۷ درصد از نمونه های مورد پژوهش معتقد بودند که این آموزش ها با شغلشان ارتباط داشته است که وضعیت مطلوبی را نشان نمی دهد. در حالیکه در پژوهش پورقاز و همکاران با عنوان تاثیر آموزش ضمن خدمت کارکنان بر توسعه مهارت های شغلی منابع انسانی در سازمان جهاد کشاورزی استان سیستان و بلوچستان، آموزش ضمن خدمت توانسته است باعث افزایش دانش، مهارت و رفتار مطلوب شغلی کارکنان شود که این امر باعث می شود دیدگاه کارکنان در برخورد با پدیده های سازمانی توسعه یابد (۶) و همچنین در پژوهش ربیعی و همکاران تحت عنوان تاثیر دوره های آموزش ضمن خدمت بر کارایی نیروی انسانی از دیدگاه کارشناسان ستادی دانشگاه علوم پزشکی اراک دوره های آموزش ضمن خدمت موجب ارتقاء سطح کارایی، رضایت شغلی، مهارت شغلی و توانمندی کارشناسان شده است (۷)، که تا حدودی با نتایج این پژوهش همخوانی دارد. در مقایسه نتایج این پژوهش در زمینه مذکور با پژوهش های اشاره شده از نظر نتیجه، اختلاف فاحشی وجود دارد و بر مسئولین برگزاری دوره های آموزش ضمن خدمت الزام است با توجه به نیازهای آموزشی کارشناسان نسبت به اجرای دوره های آموزشی اقدام نمایند.

** در مورد هدف از شرکت در دوره های آموزش ضمن خدمت، حدوداً ۶۰ درصد از کارشناسان علاقه به افزایش سطح آگاهی را دلیل شرکت در دوره ها ابراز نموده اند اما تا هدف ۱۰۰ درصد هنوز فاصله زیادی وجود دارد که نیاز به بازنگری در برگزاری دوره های آموزشی با ملاحظه نیازهای شغلی کارشناسان دارد.

آموزش های ضمن خدمت تنها در مولفه های مسئولیت پذیری، راهبردگزینی، سازگاری، رقابت و یادگیری صورت پذیرفته است. مشابه می باشد (۱۱) و نیز با نتایج پژوهش صدیقه حیدری نژاد و همکاران با عنوان بررسی تاثیر دوره های آموزش ضمن خدمت بر توانمندسازی دبیران تربیت بدنی که بین دوره های ضمن خدمت با توانمند سازی زنان و مردان رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد، نیز همسویی دارد (۱۲).

با عنایت به نتیجه حاصل شده لزوم توجه به نیازها و مشکلات آموزشی کارشناسان از اهمیت خاصی برخوردار است که مسئولین برگزاری دوره ها بایستی به این موضوع توجه نمایند.

با ملاحظه نتایج حاصل از آزمون های انجام شده به منظور افزایش اثربخشی دوره های آموزشی و بدنبال آن افزایش کارایی کارشناسان و توانمند سازی آن ها پیشنهاد می شود:

- بطور کلی در برنامه آموزشی جدید قبل از هر اقدامی ابتدا نیاز سنجی آموزشی کارشناسان و سایر کارکنان با توجه به تحصیلات، شغل و مشکلات آن ها در اجرا انجام پذیرد.
- دوره های آموزشی الویت بندی شده و با توجه به الویت ها نسبت به برگزاری دوره ها اقدام گردد.
- پسخوراند لازم در پایان هر دوره از فراگیران تهیه و مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گیرد و بر اساس نتایج حاصل از آن، تصمیم گیری شود.
- دوره های آموزشی از نظر زمان برگزاری مورد توجه قرار گیرد.
- ارزشیابی در حین کار بعد از برگزاری دوره یا دوره ها در رابطه با میزان تاثیرگذاری دوره های آموزشی بر عملکرد فراگیران انجام پذیرد و بر مبنای نتایج آن اصلاحات در دوره های آموزشی بعدی انجام شود.

دوره های آموزشی بر عملکردشان خوب بوده است که در بررسی آقای دادخواه و محمدی نیز نتایج زیر به دست آمده است: ۶۰ درصد پرستاران تاثیر کنفرانس های آرایه شده در بیمارستان را بر عملکرد خویش خوب ارزیابی کردند (۸). نتایج این دو پژوهش تقریباً مشابه می باشد.

در بررسی آموزش ضمن خدمت و آثار آن بر افزایش کارایی نیروی انسانی در بخش های دولتی که توسط مهدی جمشیدیان و اکبر رضایی در اداره دارایی اصفهانی در ۱۳۷۶ انجام شده است نتایج آن عبارتند از اینکه آموزش ضمن خدمت عامل افزایش کارایی، مهارت و رضایت شغلی کارکنان شده است (۱۰).

در پژوهش خانم فاطمه ربیعی و همکاران نتایج حاصله به شرح زیر می باشد: دوره های آموزش ضمن خدمت موجب ارتقاء سطح کارایی، رضایت شغلی، مهارت شغلی و توانمندی کارشناسان شده است (۷).

با مقایسه نتایج پژوهش مشابه با این پژوهش میتوان نتیجه گیری کرد که میزان تاثیر دوره های آموزش ضمن خدمت بر عملکرد کارشناسان با نتایج پژوهش های ذکر شده نزدیک می باشد و باید ضمن حفظ وضع موجود شرایط ارتقاء سطح علمی دوره های آموزشی را به لحاظ کمی و کیفی فراهم نمود و در رفع اشکالات موجود تلاش کرد.

** در مورد دیدگاه کارشناسان در مورد تاثیر مطالب دوره های آموزش ضمن خدمت بر سطح علمی آنها در مجموع ۹۱ درصد معتقد بوده اند که این آموزش ها تاثیر خوبی بر روی سطح علمی آنها داشته است. که با نتایج پژوهش پورقاز و محمود بلوچ (۶) مشابه می باشد؛ همچنین با نتیجه بررسی توانمند سازی کارکنان از طریق آموزش های ضمن خدمت در شرکت پالایش نفت اصفهان که توسط ناهید نادری و همکاران در سال ۱۳۸۵ پیرامون دیدگاه مدیران افزایش توانمندی های کارکنان از طریق

منابع:

- ۱- ابطحی، سیدحسین، آموزش و بهسازی منابع انسانی، تهران: انتشارات سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران؛ ۱۳۷۴
- ۲- الوانی، سیدمهدی، مدیریت عمومی، چاپ هشتم، تهران: انتشارات نشر نی؛ ۱۳۷۴
- ۳- ایزدی، کاظم، روش تحقیق در علوم اجتماعی، چاپ اول (ترجمه)، تهران: انتشارات کیهان؛ سال ۱۳۶۷
- ۴- بزازجزایری، سیداحمد، آموزش کارکنان به عنوان ضرورتی شناخته شده در سازمان های اداری و صنعتی، تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی؛ ۱۳۷۳
- ۵- تیلور، فردریک وینسلو، اصول مدیریت علمی، ترجمه محمدعلی طوسی، تهران: انتشارات مرکز آموزش مدیریت دولتی؛ ۱۳۷۰
- ۶- پورقاز ع، بلوچ م. بررسی تاثیر آموزش ضمن خدمت کارکنان بر توسعه مهارت های شغلی منابع انسانی در سازمان جهاد کشاورزی استان سیستان و بلوچستان. مجله علوم انسانی سال دوم بهار ۱۳۸۵؛ شماره دوم
- ۷- ربیعی ف، مویدی س ن، نادری ز، علی آبادی فراهانی ک، شمسی م. بررسی تاثیر دوره های آموزش ضمن خدمت بر کارایی نیروی انسانی از دیدگاه کارشناسان ستادی دانشگاه علوم پزشکی اراک. فصلنامه راهبردی آموزش تابستان ۱۳۹۱؛ دوره ۴. شماره ۲
- ۸- دادخواه ب، محمدی م. بررسی وضعیت آموزش ضمن خدمت از دیدگاه پرسنل پرستاری شاغل در بیمارستانهای استان اردبیل در سال ۸۱، سامانه مدیریت اطلاعات تحقیقاتی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل. سال ۱۳۸۱
- ۹- عظیمیان ج. نیازهای آموزشی مدیران پرستاری دانشگاه علوم پزشکی قزوین در زمینه تضمین کیفیت مراقبت پرستاری در سال ۷۶. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین تابستان ۱۳۹۱؛ دوره ۶. شماره ۲
- ۱۰- جمشیدیان مهدی و رضایی اکبر، بررسی آموزش ضمن خدمت و آثار آن بر افزایش کارایی نیروی انسانی در بخش های دولتی در اداره دارایی اصفهانی ۱۳۷۶، مجله پژوهشی دانشگاه اصفهان (علوم انسانی) سال ۱۳۷۷؛ جلد نهم. شماره ۱ و ۲
- ۱۱- نادری ن، جمشیدیان ع، سلیمی ق. بررسی توانمند سازی کارکنان از طریق آموزش های ضمن خدمت در شرکت پالایش نفت اصفهان در سال ۱۳۸۵، مجله پژوهشنامه علوم انسانی و اجتماعی (ویژه مدیریت) زمستان ۸۶؛ سال ۷. شماره ۲۷
- ۱۲- حیدری نژاد ص، بهرامی م، ازمشا ط. بررسی تاثیر دوره های آموزش ضمن خدمت بر توانمندسازی دبیران تربیت بدنی. مجله پژوهش های کاربردی مدیریت و علوم زیستی در ورزش پاییز ۹۱؛ شماره